

मुक्तस्वाध्यायपीठम्
(Institute of Distance Education)

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः
५६-५७, इन्स्टीट्यूशनल एरिया, जनकपुरी,
नवदेहली-११० ०५८

आचार्यः, प्रथमवर्षम् (फलितज्यौतिषम्) - चतुर्थपत्रम्
प्रदत्तकार्यम् (Assignment)

2021-22

पत्रम् - ..... विषयः - .....
अध्येतुः नाम - ..... पञ्जीकरणसंख्या - .....
अध्येतुः कृते एतत्पुस्तिकाप्रेषणदिनाङ्कः - .....
अध्येत्रा उत्तराणि विलिख्य एतत्पुस्तिकाप्रत्यर्पणदिनाङ्कः - .....

अध्येतुः हस्ताक्षरम्

मूल्याङ्कनकर्तुः नाम - .....
मूल्याङ्कनकर्त्रा एतत्पुस्तिकाप्राप्तिदिनाङ्कः - .....
मूल्याङ्कनकर्त्रा मूल्याङ्कनानन्तरं संस्थाने समर्पणदिनाङ्कः - .....
अध्येत्रा प्राप्ताङ्काः -

खण्डः	निर्धारिताङ्काः	प्राप्ताङ्काः
खण्डः - क	20 X 02 = 40 अङ्काः	
खण्डः - ख	05 X 08 = 40 अङ्काः	
खण्डः - ग	02 X 10 = 20 अङ्काः	
	पूर्णाङ्काः 100	प्राप्ताङ्काः .....

मूल्याङ्कनपुरस्सरं परामर्शैः सह अध्येतुः कृते एतत्पुस्तिकायाः पुनःप्रेषणदिनाङ्कः - .....
.....

मूल्याङ्कनकर्तुः हस्ताक्षरम्

स्थानम् - .....
दिनाङ्कः - .....

अध्येतुः कृते परामर्शाः ,

प्रिय अध्येतः ! भवता/भवत्या पूरितं प्रदत्तकार्यम् अवलोकितम्। मूल्याङ्कनं कृतम्। मूल्याङ्कनस्य
आधारेण कुत्र कुत्र भवदीयः दोषः/लोपः/विस्मृतिः/भ्रान्तिः अभवत् इति ज्ञात्वा स्वाध्यायं पुनः प्रवर्तयतु।
शुभकामनाः॥

मूल्याङ्कनकर्तुः हस्ताक्षरम्

दिनाङ्कः .....

आचार्यः प्रथमवर्षम् (फलितज्यौतिषम्) - चतुर्थपत्रम्

विषयः – बृहत्संहिता (प्रथमभागः) – 100 अङ्काः।

निर्देशः – अस्य प्रश्नपत्रस्य शतम् (100) अङ्काः निर्धारिताः सन्ति एवम् अस्मिन् त्रीणि (3) खण्डानि सन्ति। अध्येत्रा एषु समाहितानां प्रश्नानामुत्तरं पृथग्विहित-विस्तृत-निर्देशानुसारेण देयम्।

Note – This paper is of one hundred (100) marks containing three (3) sections. Candidates are required to attempt the questions contained in these sections according to the detailed instructions given therein.

खण्डः-क

प्रश्नाः – विंशतिः समाधेयाः

अङ्काः – 20 X 02 = 40

निर्देशः : अस्मात् खण्डात् केचन विंशतिः (20) प्रश्नाः समाधेयाः।

Note : This section contains twenty five (25) questions. Out of these twenty (20) questions should be answered.

1. पञ्चताराग्रहेषु के के ग्रहाः भवन्ति?
2. क्षितितनयस्य कः अर्थः?
3. ज्योतिषशास्त्रे कति स्कन्धाः सन्ति?
4. सर्वग्रहणे कः वर्णः भवति?
5. शङ्कुप्रमाणं किम्?
6. दैवज्ञः कस्य हितम् इच्छति?
7. कीदृशः दैवज्ञः न संरक्षणीयः?
8. ग्रहाणां समागमः केन सह भवति?
9. तामसकीलकसंज्ञकाः राहुपुत्राः कति सन्ति?
10. खरस्य कोऽर्थः?
11. यदा चन्द्रस्य दक्षिणशृङ्गम् अर्धमुन्नतं भवति तदा किं संस्थानं भवति?
12. कीदृशः चन्द्रबिम्बः शुभफलं करोति?
13. 'मण्डली' इति शब्दस्य अर्थः कः?
14. अवार्जितसंस्थानस्य लक्षणं किम्?
15. समागमे कः हेतुः?
16. दशशतमयूखमालार्चितः कः?

17. पञ्चसिद्धान्ताः के?
18. उत्तरायणं कदा भवति?
19. गणितस्य कौ द्वौ भेदौ?
20. सूर्यग्रहणं कदा भवति?
21. चन्द्रग्रहणे छाद्यः कः भवति?
22. भौमे ग्रस्ते के जनाः पीडिताः भवन्ति?
23. नक्षत्रसूचकस्य वचनं किं भवति?
24. कीदृशः चन्द्रबिम्बः शुभफलं करोति?
25. स्वल्पमूर्तिचन्द्रः किं फलं करोति?

खण्डः—ख

प्रश्नाः — पञ्च समाधेयाः

अङ्काः — 05 X 08 = 40

टिप्पणी : अस्मात् खण्डात् केचन पञ्च (05) प्रश्नाः समाधेयाः। प्रत्येकप्रश्नः प्रायः शतशब्दैः (100) समपेक्ष्यते।

Note : This section contains eight (08) questions. Out of these five (05) questions should be answered. Each question should be answered in about one hundred (100) words.

1. ग्रहस्य कालांशान् लिखत।
2. शीघ्रमन्दोच्चज्ञानं कथं क्रियते? इति वर्णयत।
3. संहितापदार्थनिरूपणं क्रियताम्?
4. दशविधसंस्थानानां नामानि लिखत।
5. अयनवशात् ग्रहणफलं लिखत।
6. रुधिराननभौमस्य फलं किम्? विशदयत।
7. वर्णवशात् शनेः फलं सप्रमाणं प्रतिपादयत।
8. चलकेतोरलक्षणं लेखनीयम्?

खण्डः—ग

प्रश्नाः — द्वौ समाधेयौ

अङ्काः — 02 X 10 = 20

टिप्पणी : अस्मात् खण्डात् द्वौ (02) प्रश्नौ समाधेयौ। प्रत्येकप्रश्नः प्रायः त्रिशतशब्दैः (300) समपेक्ष्यते।

Note : This section contains four (04) questions. Out of these two (02) questions should be answered. Each question should be answered in about three hundred (300) words.

1. सोदाहरणं संहितापदार्थनिरूपणं क्रियताम्?
2. ग्रहणकाले उल्काहतस्य चन्द्रबिम्बस्य फलं वर्णयत?

3. वर्णवशात् शनेः फलं निरूप्यताम्।
4. ग्रन्थदिशा कपालकेतोः लक्षणं लेखनीयम्।

